

AUTOŘI Z „VÝCHODU“ JSOU SVĚDOMÍM SPOLEČNOSTI NA PODPOŘE

ROZHOVOR S ŘEDITELM MĚSÍCE AUTORSKÉHO ČTENÍ PETREM MINAŘÍKEM

Gabriela Fatková

1. Jaké je hlavní poselství Měsíce autorského čtení?

Poselství, to zní snad až příliš hrdě. Cíle festivalu jsou tři základní: popularizace domácí i zahraniční literatury prostřednictvím samotných autorských čtení, která umožňují setkávání s autory a debaty o knihách. Pochopitelně nenahrazujeme čtení, našim cílem je podnítit chuť pro něj. Druhým pilířem je snaha pracovat s literaturou ve středoevropském kontextu, taky proto je náš festival doma nejen v Brně a Ostravě, ale stejně tak v ukrajinském Lvově, polské Vratislavi a slovenských Košicích. Spisovatelé po něm rotují, jeden den čtou v Brně, druhý den jinde, mají takovou pětidenní tour, během které potkají publikum v různých zemích, ale také se mají možnost potkat se spisovateli, kteří jsou stejně jako oni „na cestě“. Třetím našim úkolem je sloganem řečeno literatura s přesahem. Během festivalu vznikají dokumentární filmy, rozhlasové dokumenty, vycházejí knihy. Nejsme tedy jen akce pro čtenáře, ale také pro diváky a posluchače.

2. Je zajímavé, že přivádíte turecké umělce do střední Evropy v době velkých a znepokojujících změn v Anatolii. Měli jste Turecko vybráno již dlouho dopředu nebo jste jej zvolili právě v reakci na soudobý vývoj Turecka?

Je pravdou, že Turecko jsme plánovali několik let dopředu, ale politický kontext hrál svoji roli.

Když to přeženu, tak náš pohled na stav dění v Turecku nám občas stíní v pohledu dovnitř. S hrůzou sledujeme turecké události, postupný přechod k autoritářskému režimu, a přitom se něco zcela obdobného, pochopitelně ve zdejších kulisách, děje ve střední Evropě, včetně Česka. Bylo to pro nás z tohoto důvodu inspirativní, možnost zkusit se podívat, jak na nástup neblahých časů reagují tamní autoři, taky proto, že angažovanost českých autorů je po roce 1989 stále přítomné téma, se kterým si ale skoro nikdo neví rady.

3. Jaké se dají pozorovat tendence v soudobé turecké literatuře? Hraje zásadní roli pro autory aktuální politická situace?

Jistě ne pro všechny a jistě ne na ploše celého jejich díla, ale myslím, že soudobá turecká literatura je aktivnější, než ta česká, ale třeba i slovenská nebo polská. U nás pořád žije duch revoluce z listopadu 1989, tedy že jdeme správným směrem a nějak to tam budeme tlačit, a i když se moc nedaří a v celé společnosti se objevují velmi jasné signály, že hlavní proud politiky a společnosti míří jinam, nechceme si to připustit, jakoby nám bylo líto toho, co už jsme si vybudovali. Nejsem turkolog, ale tuším, že turečtí autoři vědí, jak moc špatné to u nich je, a že je třeba o tom, když už ne psát, tak aspoň velmi hlasitě mluvit, ale co víme, třeba je to i pochopitelně rozdílným temperamentem.

4. Bylo snadné sem turecké umělce dostat?

Nebylo to nijak zvlášť obtížné. Sice selhal jakýkoliv rozumný pokus o spolupráci s oficiálními místy v Turecku, ale to nás nemrzí, dalo se to předem čekat. O to víc fungovala spolupráce třeba s organizacemi v Německu, tady bych vyzdvihнул především špičkové pracoviště v rámci Univerzity Hamburk a předního českého turkologa Petra Kučeru.

5. Vyjma hojně překládaného díla Orhana Pamuka u nás není turecká literatura příliš známá. Jak ji diváci přijali?

Zvědavě. Zjistili, že se na Měsíci autorského čtení mohli opět potkat s velkou světovou literaturou, a že případné podceňování byla hrubá chyba. A jistě to souvisí i nějak volně s Pamukem. Když je někde globální literární hvězda, ověčená k tomu rovnou Nobelovou cenou, dává to tušit, že celá literatura bude v kondici a má co nabídnout. To se bezesporu naplnilo. K tomu aktuální situace v Turecku, která rozhybala diskuse, které jsou nedílnou součástí všech produkcí.

6. Setkal jste se s rozdílným přijetím některých autorů/autorek nebo konkrétních děl v různých zemích, v nichž Měsíc autorského čtení pořádáte?

Popravdě příliš ne. V případě našeho festivalu spíš platí jakési jeho zákonitosti, například, že nejvíce diváků chodí v Brně, ve Vratislavi mají nejlepší moderátory, v Ostravě skvělé otázky a ve Lvově nejlepší „after party“. Ale jistě třeba v Polsku, kde mají nejen větší trh, ale tuším jsou také země méně uzavřené, která více hledá inspirace a odpovědi ve světě, je publikum poučenější, zná více konkrétní literaturu.

7. Jaké pozorujete rozdíly, pokud přijdou spisovatelé ze „Západu“ a nebo z „Východu“? Liší se v tvorbě, výběru témat i v přijetí diváky?

První rozdíl je ten, že v případě Východu, já už dnes trochu rezignovaně říkám, že přijíždějí z Východ na Východ, je těch 31 autorů (tolik jich každý rok zastupuje čestného hosta, tj. zahraniční linii festivalu) reprezentativnějších. Zkrátka v Gruzii, Bělorusku či na Ukrajině, ale i Polsku, je to skoro otázkou cti reprezentovat, literatura tam má větší váhu, což ale paradoxně taky znamená, že se psaním autoři neuzívají, jsou tedy jakýmsi svě-



Petr Minařík

je šéfredaktorem nakladatelství Větrné mlýny a programovým ředitelem Měsíce autorského čtení, největšího středoevropského literárního festivalu, který v letních měsících probíhá ve vybraných městech střední Evropy (hlavním městem se však organizátoři cíleně vyhýbají). Každý ročník představuje divákům, posluchačům a čtenářům kromě domácí literatury i literární kulturu konkrétní hostující země, včetně osobní účasti samotných autorů a autorek. V roce 2018 vybrali například organizátoři Turecko a přivedli do Brna a Ostravy desítky umělců z Turecka. Nakladatelství Větrné mlýny po každém ročníku Měsíce autorského čtení zpřístupňuje zajímavé literární počiny českým čtenářům v edici Knihovna MAČ.

domím společnosti na podpoře, abych to dal do bonmotu, naopak na Západě je to byznys, a tím pádem je vyjednávání o to náročnější a jsou tam finanční limity.

U nás jsou španělští spisovatelé stále více exotikou, než třeba ti z Ukrajiny, které, přes všechny naše stereotypy a rasismus daný životem v homogenní společnosti, bereme více za své. Letos s Turkey se pak podařilo, že chodila i turecká komunita, to bylo skvělé a bylo to také zásluhou skvělých průvodců jednotlivými večery, Petra Kučeru jsem již zmiňoval, stejně velký kus práce odvedla v Ostravě také úžasná turkoložka Kateřina Vytejková.

8. Všimla jsem si, že během devatenácti ročníků jste již vystřídali řadu evropských zemí, chybí však stále země Balkánu (vyjma Slovinska, které se do Balkánu často ani nepočítá). Jsou v pořadí?

Ano, pro někoho Balkán začíná na vídeňském jižním nádraží, pro jiného daleko za Lublaní, ale ve výhledu jsou v roce 2019 Rumuni, přijet by měl opět výběr nejlepších tamních autorek a autorů. Plánujeme i Chorvatsko, Srbsko.

9. Je Měsíc autorského čtení provázán s překladovou publikační činností? Vyjdou některá z prezentovaných děl tiskem v češtině?

Ano, vychází edice Knihovna MAČ, které zpětně publikuje kratší texty zahraničních autorů, kteří na festivalu byli. Nejinak tomu bude i v případě Turecka. Jde o ucelené texty (povídky, kratší novely, výběr poezie, literární eseje) v rozsahu okolo sta stran.

10. Které dílo nebo autora turecké literatury byste doporučil k přečtení?

Nedoporučím nic konkrétního, ale pozvu čtenáře, aby se podívali na videa z autorských čtení, která postupně titulkujeme a visí na Youtube kanálu Větrných mlýnů, to je ta ochutnávka, která má podpořit zájem. Pak si každý svobodně vybere dle svého gusta. Rozmanitá není jen literatura a autoři, ale stejně tak i její čtenáři.

